

ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ІНОЗЕМЦІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

О. В. Бухало

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, група ПР-21,
навчально-науковий інститут права

Науковий керівник – к.ю.н., доцент І. В. Міщук

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті проаналізовано особливості працевлаштування іноземців на території України, визначено основні проблеми та перспективи. Визначено, які права, свободи та обов'язки мають іноземні громадяни. Досліджено, що іноземці та особи без громадянства, які прибувають в Україну для працевлаштування на певний строк, працевлаштовуються роботодавцем на підставі дозволу або ж без нього, визначено механізм такого працевлаштування. З'ясовано, що в Україні діє низка нормативно-правових актів, що регулюють працевлаштування іноземців на території України. Визначено перелік труднощів, з якими стикаються іноземці при працевлаштуванні на території України.

Ключові слова: іноземні громадяни, права, свободи та обов'язки, особи без громадянства, працевлаштування, нормативно-правові акти.

The article analyzes the peculiarities of employment of foreigners on the territory of Ukraine, identifies the main problems and prospects. In particular, the rights, freedoms and obligations of foreign citizens have been determined. It has been investigated that foreigners and stateless persons who come to Ukraine for employment for a certain period are employed by the employer on the basis of a permit or without it, and the mechanism of such employment is determined. It was found that a number of normative legal acts regulating the employment of foreigners on the territory of Ukraine are in force in Ukraine. The list of difficulties that foreigners face when finding employment in Ukraine is defined.

Keywords: foreign citizens, rights, freedoms and responsibilities, stateless persons, employment, legal acts.

Україна, як і будь-яка інша країна, приймає на своїй території іноземців, надаючи змогу реалізуватись, працевлаштуватись та отримати максимальне соціальне забезпечення зі сторони держави на рівні громадянина України. Цікавим є саме працевлаштування, оскільки існує чимало питань і проблем, з якими може зіштовхнутись громадянин іншої країни на теренах України.

Особливості працевлаштування іноземців в Україні розглядали Болотіна Н. Б., Горбань О. П., Заржицький О., Кохан В. П., Пилипенко П. Д., Хуторян Н. М., Цесарський Ф. А. та ін. [3].

Мета статті – проаналізувати особливості працевлаштування іноземців на території України, визначити основні проблеми та перспективи.

Для того, щоб краще розуміти напрям нашого дослідження, варто з'ясувати значення суб'єкта теми, а саме поняття «іноземець». Згідно зі ст. 1 ЗУ «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 року №3773-VI, іноземець – особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав

[2].

Основний Закон України від 28 червня 1996 року № 30 в ст. 26 точно визначає, що іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України [1]. Це вказує, що Україна йде на зустріч нашим гостям й забезпечує їхні права на європейському рівні.

Іноземці та особи без громадянства, які прибувають в Україну для працевлаштування на певний строк, працевлаштовуються роботодавцем на підставі дозволу на використання праці іноземців, якщо інше не встановлено законодавством України та/або міжнародними договорами [4]. Щоб отримати можливість бути працевлаштованим, підданий іншої держави може мати або не мати дозвіл на працевлаштування. Розглянемо детальніше обидві категорії.

Дозвіл повинні мати: наймані іноземці; відряджені; іноземці, що приїхали з метою навчання у закладах вищої освіти. Без дозволу: іноземці, які проживають в Україні на постійній основі; особи, які потребують додаткового захисту; набули статус біженця або отримали дозвіл на імміграцію до України; працівники медіа із закордону; спортсмени, артисти, працівники сфери мистецтва; працівники аварійно-рятувальних служб; священнослужителі; науковці [4].

Як вже зазначалося, існують винятки щодо працевлаштування іноземця в Україні. Ці винятки стосуються того, що особа, яка має громадянство іншої країни, не може обіймати повний спектр сфер праці порівняно із громадянами України. Відповідно до ст. 8 ЗУ «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 року № 3773-VI, іноземці та особи без громадянства не можуть призначатися на окремі посади або займатися певною трудовою діяльністю, якщо відповідно до законодавства України призначення на ці посади або заняття такою діяльністю пов'язане з належністю до громадянства України. Прикладом може стати політична діяльність або політична приналежність [2].

В Україні сьогодні діє низка нормативно-правових актів, що регулюють працевлаштування іноземців на території України: Закон України «Про зайнятість населення»; Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»; Закон України «Про імміграцію»; Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні». На перший погляд, ця законодавча база має забезпечувати як іноземцям, які бажають працевлаштуватися в Україні, так і державі, яка регулює цей процес, чіткі та структуровані правила. Проте, при докладному аналізі законодавства та практики його застосування, можна виявити, що існують певні проблеми й недоліки.

Потенційний перелік труднощів, з якими стикаються іноземці при працевлаштуванні на території України:

- складність та тривалість процесу отримання необхідних документів іноземцями, які прагнуть працевлаштуватися в Україні. Цей процес є важким через: письмові процедури (оформлення візи, дозволу на проживання і працевлаштування, які вимагають документального підтвердження та перевірок); часові затрати (очікування на рішення органів міграційної служби або консульських установ); фінансові витрати (отримання дозволів та інших документів може вимагати фінансових витрат, оплату віз та інших послуг);

- мовний бар'єр, який виникає при незнанні української мови та може викликати вагомі непорозуміння. Як наслідок – нездатність взаємодіяти з колегами та керівництвом, припущення помилок на роботі, обмеження можливості отримання вищих посад;

- різниця в культурних звичаях та стилі життя, незнання яких може призвести навіть до неповоротного.

Удосконалення системи працевлаштування іноземців може бути корисним для України, оскільки це сприятиме залученню іноземних інвестицій та розвитку економіки. У воєнний час це є особливо важливим напрямом роботи, через спрямованість України до Європейського Союзу. Для цього можуть бути розглянуті заходи, такі як спрощення та

точність процедур отримання дозволів, поліпшення соціальних гарантій та інтеграційних програм для іноземців.

На нашу думку, необхідно здійснити такі кроки для удосконалення цієї системи:

- спрощення письмового й документального процесу та одночасно покращення й точність цієї процедури. Це забезпечить привабливість для громадян іншої держави та сприятиме залученню більшого числа кваліфікованих іноземних працівників. Можна розглядати впровадження онлайн-сервісів, електронного оформлення документів;

- для полегшення адаптації іноземців та вирішення проблем мовного бар'єру, державі або ж самим роботодавцям слід мотивувати працівника, надавати йому доступ до мовних курсів та при необхідності оплачувати їх;

- щоб уникнути культурних конфліктів на робочому місці, варто розуміти та поважати культурні відмінності, проводити навчання з міжкультурного спілкування, сприяти відкритому діалогу та при необхідності вміти вирішувати неоднозначні ситуації конструктивно. Компанії також можуть розглядати можливість створення політик і практик, які враховують культурні відмінності і сприяють позитивному робочому середовищу для всіх співробітників.

Важливими аспектами удосконалення системи працевлаштування є забезпечення законності та захисту прав іноземних працівників, створення сприятливих умов для їхньої адаптації та інтеграції, а також співпраця з міжнародними організаціями та партнерами для вирішення спільних питань у сфері міграції.

Україна, як і багато інших країн, стикається з викликами та можливостями, пов'язаними з працевлаштуванням іноземців. В умовах глобалізації та міжнародної мобільності, цей процес набуває все більшого значення. Оптимальна система працевлаштування іноземців має сприяти не лише економічному розвитку країни, але й зміцненню її міжнародного статусу та культурного розмаїття. Україна має потенціал стати більш відкритою та гостинною країною для іноземних працівників, яка враховує їхні потреби та внесок у розвиток суспільства. Водночас важливо забезпечити баланс між захистом власних інтересів та гарантуванням прав іноземців.

Усе це вимагає узгоджених зусиль з боку уряду, бізнес-спільноти, цивільного суспільства та міжнародних партнерів. Удосконалення системи працевлаштування іноземців є важливим елементом сучасної міграційної політики, який може сприяти економічному, соціальному та культурному розвитку України в умовах всесвітньої взаємодії.

Висновок полягає в тому, що працевлаштування іноземців в Україні є складним та багатогранним процесом, який потребує уваги до різноманітних аспектів, включаючи легальність, гуманітарну підтримку, мовну адаптацію та культурну інтеграцію. Удосконалення системи працевлаштування іноземців в Україні може бути корисним для країни, сприяючи економічному розвитку та розширенню міжнародних зв'язків. Проте це також вимагає балансу між захистом національних інтересів та забезпеченням прав іноземних працівників. Успіх удосконалення системи працевлаштування іноземців в Україні залежить від грамотного законодавства, ефективного впровадження політики, співпраці з міжнародними партнерами, а також від відкритості та толерантності суспільства. Важливо розглядати цей процес як можливість для покращення умов життя всіх громадян, незалежно від їхнього походження, та для зміцнення міжнародних відносин України.

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 30. С. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 08.10.2023). 2. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 19–20. 179 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>. (дата звернення: 08.10.2023). 3. Слома В. М. Правове регулювання працевлаштування іноземців в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Юридичні науки*. 2014. Вип. 3. С. 77–81. 4. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 63. Ст. 2565. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/518805_745164 (дата звернення: 08.10.2023).